

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Lärares upplevelser av digitala hjälpmedels inverkan på elevers skrivande

Författare: Sandra Axelsson

Handledare: Sergej Ivanov

Examinator: Maria Lindgren

Termin: HT15

Ämne: Svenska

Nivå: Avancerad

Kurskod: 4SVÄ1E

Sammandrag

Syftet med denna uppsats är i första hand att undersöka hur fyra svensklärare upplever att deras högstadieelevers skriftspråk påverkas av digitaliseringen. Syftet är också att se hur lärarna upplever att de själva arbetar med digitala hjälpmedel i relation till handskrivning vid skrivträning under svensklektionerna. Uppsatsen är också till för att undersöka vad fyra högstadielärare anser om läroplanens syn på skrivträning. För att undersöka detta har en kvalitativ intervjumetod använts i form av semistrukturerade intervjuer. Resultatet visar att tre av fyra lärare upplever att deras elevers skriftspråk påverkas negativt av digitala hjälpmedel och sociala medier. Tre av lärarna tycker att eleverna stavar mer inkorrekt och att de använder förkortningar som inte är önskvärda i skoltexter. En av lärarna tycker tvärt om att hennes elever presterar bättre skrivmässigt när de skriver på en dator eller iPad. Resultatet visar också att lärarnas åsikter om att elevernas stavning blir sämre när de skriver med digitala hjälpmedel inte stämmer överens med flera forskares uppfattning om samma fenomen.

Nyckelord: svenska, högstadiet, stavning, digitala hjälpmedel, handskrivning

Abstract

The aim of this study is to examine how high school teachers in Swedish perceive the impact of computers, iPads and smartphones on their students' writing skills. To achieve this, four teachers were invited to participate in individual qualitative semi-structures interviews. The interview data show that three out of four teachers believe that digital and social media has had a negative impact on their students writing skills in school. The teachers report that their pupils use abbreviations and slang in a way that is not appropriate in a formal school text. In contrast, the fourth teacher believes that her pupils produce more complex texts if they are allowed to use their computers or iPads. The interview data also reveal a contradiction between the teachers' beliefs and the finding of the surveyed research.

Innehåll

Sammandrag	i
Abstract	i
1. Inledning 1	
1.1 Syfte och frågeställningar	2
2. Bakgrund och tidigare forskning	3
2.1 Läroplanen om skrivträning och stavning	3
2.2 Vikten av handskrivning	4
2.3 Digitala hjälpmedels positiva inverkan	4
2.4 Digitala hjälpmedels negativa inverkan	6
3. Metod och genomförande	9
3.1 Insamlingsmetoder	9
3.2 Material och urval	10
3.3 Genomförande	12
3.4 Analysmetoder	14
3.5 Etiska ställningstaganden	15
4. Resultat 16	
4.1 Svensklärare om Lgr11:s syn på skrivträning	16
4.2 Lärarnas arbete med digitala hjälpmedel i skrivundervisningen	19
4.3 Så påverkas elevernas stavning av digitala hjälpmedel	21
5. Diskussion	25
6. Slutsatser och kommande forskning	29
6.1 Slutsatser	29
6.2 Kommande forskning	30
Referenser 31	
Bilagor I	
Bilaga 1 informationsbrev	I
Bilaga 2 intervjuguide	II

1. Inledning

Under min senaste praktikperiod talades det i lärarnas personalrum om att elevernas stavningsförmåga hade försämrats markant. Eleverna det talades om gick i årskurs 7-9. Lärarna språkade också om en vid tillfället aktuell undersökning som visade att studenter vid universitetet också stavar allt sämre. Flera av de äldre lärarna hävdade med bestämdhet att deras elevers stavningsförmåga försämrats sedan de börjat skriva mer på datorer, surfplattor och mobiltelefoner. Denna diskussion fångade mitt intresse eftersom det indikerar att det är ett aktuellt ämne för didaktisk forskning. När denna C-uppsats skulle börja skrivas kom jag att tänka på detta och jag bestämde mig för att fördjupa mina kunskaper om hur lärare upplever att digitala hjälpmedel påverkar elevers skriv- och stavningsförmåga.

Om digitala hjälpmedel påverkar elevers skrivande i en positiv eller negativ bemärkelse råder det delade meningar om. Å ena sidan kan datorer och dylika hjälpmedel vara till fördel när eleverna vill veta hur ett ord stavas då de kan använda rättstavningsprogram och dessutom söka information på internet (Nordmark 2014:157). Å andra sidan kan det sms-språk som ofta används när eleverna skriver på dator eller iPad upplevas som mer dialogiskt och talspråkigt. I dagens svenska skola har digitala hjälpmedel en självklar plats i klassrummet under svensklektionerna. Därför är det av vikt att vara medveten om hur dessa hjälpmedel kan påverka språket (Josephson 1997:8).

I den aktuella kursplanen för högstadiet i svenska står det inte uttryckligen att eleverna ska öva sin skrivförmåga för hand. De förväntas ha utvecklat den i tidigare årskurser. I det centrala innehållet för årskurs 1-3 och årskurs 4-6 står det bland annat att eleverna ska kunna skriva för hand och öva på sin handstil. Det står också att de ska kunna skriva på dator och kunna redigera texter både för hand och med hjälp av digitalt hjälpmedel. I det centrala innehållet för årskurs 7-9 nämns det att eleverna ska utveckla strategier för att skriva olika typer av texter och dessutom att de ska kunna hantera en dator och använda den för att redigera i skrivna dokument (Skolverket 2011:225f.). Dock står det inget om handskrivning trots att det fortfarande är en färdighet som samhället förväntar sig att befolkningen ska behärska i vissa specifika situationer. Exempelvis förväntas det att man kan skriva handleistor och göra underskrifter för hand (Språktidningen 2009:1).

1.1 Syfte och frågeställningar

Följande studie syftar till att undersöka hur fyra högstadielärare upplever att deras elevers skriv- och rättstavningsförmåga påverkas av digitala hjälpmedel. Studien syftar även till att klargöra hur dessa fyra lärare ser på Lgr11s attityd till skrivträning i högstadiet. Studien vill också visa hur lärarna själva upplever att de jobbar med digitala hjälpmedel i skrivundervisningen under svensklektionerna. För att undersöka detta har följande forskningsfrågor formulerats:

- Hur ser fyra högstadielärare i svenska på Lgr 11s attityd till skrivträning för elever i högstadiet?
- Hur upplever fyra högstadielärare att elevers stavning och skrivande påverkas av digitala hjälpmedel?
- Hur upplever fyra högstadielärare i svenska att de själva arbetar med digitala hjälpmedel och handskrivning för att främja sina elevers skrivande?

2. Bakgrund och tidigare forskning

Detta avsnitt behandlar och diskuterar centrala begrepp för undersökningen med utgångspunkt i styrdokument för högstadiet och tidigare forskning. Styrdokument och tidigare forskning kommer sedan att sättas i relation till resultaten i min studie. Det som kommer att fokuseras och diskuteras i detta avsnitt är *läroplanen om skrivträning och stavning, vikten av handskrivning, digitala hjälpmedels positiva och negativa inverkan på elevers stavnings- och skrivförmåga*.

2.1 Läroplanen om skrivträning och stavning

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Skolverket:2011) står det inte uttryckligen i det centrala innehållet att eleverna i årskurs 7-9 ska öva sig på att skriva för hand. Däremot står det att eleverna i årskurs 1-3 och 4-6 ska öva sig i handskrivning. I kunskapskraven står det att eleverna i årskurs 1-3 ska kunna skriva med en läslig handstil och att eleverna i klass 4-6 ska skrivträna för hand. I kunskapskraven för årskurs 7-9 nämns det inget om handskrivning eftersom de förväntas att kunna det när de kommer till årskurs 7. Däremot omnämns det i det centrala innehållet för samtliga årskurser i grundskolan att eleverna ska kunna använda en dator vid skrivprocessen. Likaså står det att finna i kunskapskraven att eleverna ska behärska att skriva på en dator.

Detta skiljer sig ifrån de tidigare kursplanerna Lgr69 (Skolöverstyrelsen 1969:129f) och Lgr80 (Skolöverstyrelsen 1980:108), i de båda har handskrivning och handstilsvård en given plats. I Lgr69 och Lgr80 står det skrivet för alla årskurser att de ska träna sin förmåga att skriva både för hand och på maskin.

Eftersom eleverna förväntas kunna handskrivning när de kommer till årskurs 7 betyder det i teorin att de inte behöver bevisa för sin lärare att de kan skriva för hand i skolan efter årskurs 6. Förr hade det varit otänkbart enligt de tidigare kursplanerna. Det indikerar hur synen på skrivkonsten har förändrats över tid. Idag är det inte av lika stor betydelse att eleverna har en välvårdad handstil som det var förr. Det väcker frågor om hur det kommer att utveckla sig tills att nästa läroplan ska skrivas. Kommer det stå något om handskrivning i kunskapskraven alls då?

2.2 Vikten av handskrivning

Hans Presto är en bildlärare som uppmärksammats efter att han skrivit sin magisteruppsats om handskrivning och handstil. I en intervju för tidningen *Språktidningen* förklarar Presto (2009:1) att han förespråkar mer handskrivning i skolan eftersom det är ett hantverk som med åren blivit allt mer åsidosatt. Han menar att pennan i vissa situationer inte går att byta ut emot en dator eller iPad och därför är det fortfarande av vikt att låta eleverna öva sig på att skriva med papper och penna. När det ska skrivas inköpslistor eller när papper ska undertecknas kommer det fortfarande vara nödvändigt att kunna skriva för hand menar Presto (2009:1).

I en intervju för Dagens Nyheter berättade politikern och Seriges före detta utbildningsminister Jan Björklund att handskrivning bör prioriteras i skolan. Han jämför handskrivningens roll i samhället med något som allt mer börjar likna kunskapen att fickparkera eller knyppla. Björklund menar att det kan vara bra att kunna skriva för hand men det är inte något som folk i allmänhet längre förväntar sig att du kan (DN:2014). Björklund blev enligt intervjun för Dagens Nyheter mäkta upprörd då en skola i Sollentuna kommun bestämde sig för att låta sina sex- och sjuåringa elever skriva på iPad istället för med papper och penna. Björklund (2014:1) berättade att han befarar att eleverna då lär sig att kommunicera genom ett smspråk som inte är funktionellt i skolsammanhang.

2.3 Digitala hjälpmedels positiva inverkan

Marie Nordmark har skrivit avhandlingen *Digitalt skrivande i gymnasieskolans svenskundervisning* som publicerades år 2014. Den syftar till att studera skrivprocesser i gymnasieskolans svenskundervisning i början av 2010- talet. Nordmarks (2014:14) forskningsfrågor inriktar sig bland annat på att undersöka hur eleverna använder olika digitala hjälpmedel och sociala medier i sitt skrivande och hur dessa hjälpmedel påverkar elevernas skrivprocesser. I resultatet presenterar Nordmark (2014:157) att digitala hjälpmedel ofta används i skrivandet i klassrummet och att sociala medier kan vara en plattform för eleverna att söka hjälp i sitt skrivande. Facebook nämns som ett exempel på en plats där eleverna kan söka hjälp av vänner och bekanta genom att chatta. Att skicka sms och ringa telefonsamtal är också vanligt förekommande metoder för att finna stöd i skrivandet (Nordmark 2014:157). En elev som deltagit i Nordmarks intervjuundersökning (2014:160) hävdar att om han får vara på Facebook samtidigt som

han skriver skolarbete blir han mer fokuserad och koncentrerad på sitt skrivande.

Datorskrivande gör det också lättare för eleven att få en struktur och en överskådlig bild över sin egen text (Nordmark 2014:165). Datorn gör det möjligt för eleven att redigera sin text kontinuerligt i samma dokument under hela skrivprocessen. Att skriva för hand kräver mer planering. Först brukar ett utkast skrivas och när utkastet är gjort bearbetas texten oftast bara en gång till en ny version som blir den slutgiltiga (Nordmark 2014:166). Att redigera på dator istället gynnar framför allt skrivsvaga elever som slipper att göra nya utkast när det blir fel. Det blir enkelt att redigera sina misstag direkt utan att behöva börja om ifrån början.

I en artikel från Solverket berättar Monica Andersson (Mannerheim 2013:1) om hur digitala hjälpmedel kan användas för att underlätta för elever med läs- och skrivsvårigheter. Mannerheim (2013:1) berättar om hur elever med läs- och skrivsvårigheter ofta är hjälpta av exempelvis datorer och iPads med deras applikationer. Hon poängterar att alla rättstavningsprogram dock inte är lika användbara. Hon menar att det rättstavningsprogram som exempelvis Word har inte är pedagogiskt. Det finns andra applikationer att ladda ner till sin Ipad som är långt mer pedagogiska och lätthanterliga för eleverna. Därför är det inte att föredra att byta ut penna mot en dator. Mannerheim (2013:1) skriver att datorn ska användas som ett komplement i elevernas utveckling och lärande, inte som ett substitut till papper och penna.

Olle Josephson är också en av de som förespråkar datorer och deras rättstavningsprogram för att förbättra förutsättningarna för elever med läs- och skrivsvårigheter.

”[...] svensklärare har vittnat om vilket oerhört framsteg det inneburit för skrivsvaga elever att slippa lämna in skrynkliga papper med spår av suddande, överstrykningar, oregelbunden handstil och svårtydda bokstäver.” (Josephson 1997:14)

Förutom att skrivsvaga elever får det lättare att producera läsbara texter menar Josephson (1997:14f) att datorer egentligen inte påverkat elevers rättstavningsförmåga i någon noterbar riktning. Däremot hävdar Josephson (1997:13), likt Nordmark (2014) att

det är till elevernas fördel att datorer ger möjlighet till att redigera och berabeta sin text under hela skrivprocessen. En forskare inom datorstött skrivande vid namn Rickard Domeij (1997) är av samma uppfattning. Han menar att stavningsförmågan inte påverkas märkbart av att eleverna använder datorer istället för papper och penna. En skrivsvag elev kommer att göra stavnings- och grammatikfel i sina texter trots att de skriver på en dator med rättstavningsprogram (Domeij 1997:30f).

Med utgångspunkt i tidigare forskning kan digitala läroverktyg betyda att skrivsvaga elever får en chans att producera lika välskrivna texter som sina klasskompisar. Dock är det som Domeijs (1997) forskning visar att skrivsvaga elever fortfarande kommer att stava fel och de kommer fortsätta att göra grammatiska misstag trots att de har stöd från ett rättstavningsprogram. Därför bör inte datorn ses som ett fusk eller något som döljer att en elev har problem med sitt skrivande. Läraren kommer ändå att upptäcka om en elev har läs- och skrivsvårigheter. Med tanke på Nordmarks forskning (2014) är det inte endast skrivsvaga elever som gynnas av digitala verktyg i sitt skrivande. Om ett digitalt hjälpmedel endast tilldelas elever med läs- och skrivsvårigheter kan det göra att de känner sig utpekade i en negativ bemärkelse. Det kan göra att de tackar nej till att ta emot exempelvis en dator som ett hjälpmedel (Mannerheim 2013:1). Därför borde alla elever få tillgång till ett digitalt skrivverktyg i skolan som sedan kan individanpassas efter elevens behov.

2.4 Digitala hjälpmedels negativa inverkan

Vetenskapsrådet stödjer en undersökning som kallas *Att lära sig skriva i IT-samhället* (Sofkova Hashemi & Hård af Segerstad:2007). I den visar det sig att ungdomars sms-texter och chatt-texter har fler felstavningar än formella texter. Detta presenteras i slutrapporten ifrån projektet *Elevers skriftspråkande i skolan och nya medier* (Sofkova Hashemi & Hård af Segerstad 2007:7). Författarna Sofkova Hashemi och Hård af Segerstad (2007:7f) menar att en text av informell och talspråkig karaktär kännetecknas av förkortningar, låneord och flertalet felstavningar. Dock verkar inte det informella språket lämna avtryck när eleverna sedan skriver mer formella texter i exempelvis skolan (Sofkova Hashemi & Hård af Segerstad 2007:7). Eleverna själva anser att det inte är viktigt att stava rätt när de skriver på sociala medier. Där är målet med skrivandet att få fram sitt meddelande så att mottagaren förstår. Då gör det inget om det finns felstavningar och förkortningar enligt eleverna. Dessutom vet eleverna att de måste

skriva mer formellt när de är i skolan. En kodväxling från ett skrivsätt till ett annat som de flesta elever behärskar idag (Sofkova Hashemi & Hård af Segerstad 2007:7).

Under Nordmarks (2014:163) klassrumsobservationer visade det sig att sociala medier inte bara var till fördel för eleverna i deras skrivande. Det kunde också vara distraherande för eleverna när mobiltelefonen vibrerade och facebook-chatten var full av vänner som ville prata om annat än skolarbete (Nordmark 2014:163). Vid en intervju säger en elev att hon föredrar att skriva med papper och penna för att det gör henne mer koncentrerad. Då har hon inte tillgång till sociala medier som kan distrahera henne (Nordmark 2014:163). Nordmarks undersökning visar därför att sociala medier kan vara både gynnande och missgynnande, allt beroende på den individ som använder det. Några hanterar sociala medier som ett verktyg för skrivande. Andra använder sociala medier för att kommunicera om sådant som inte handlar om skolarbete och därav blir det en distraktion istället för ett hjälpmedel.

Domeij (1997) tycker sig inte se att datorskrivande påverkar stavningen men han hävdar att det påverkar skrivandet som sådant. Det finns en risk att elevers skrivande blir mer okontrollerat när de skriver på en dator med språkkontroll och elevernas språkliga formuleringarna kan bli bristande (Domeij 1997:43). Dessutom blir skrivandet mer oplanerat, det är enkelt att korrigera i texten under tiden som den skrivs på datorn. Därför behöver skribenten inte ha en plan för sitt skrivande innan hen börjar skriva (Domeij 1997:43). Domeij (1997:32f) menar att datorns rättstavning och ordbehandlingsprogram inte är tillräckligt för att elever ska kunna skriva och redigera texter. Eleverna kommer också att behöva hjälp från böcker eller andra människor som berättar för dem hur de ska göra för att rätta och redigera sina egna texter. Därför är det viktigt att ha i åtanke att datorn är ett hjälpmedel i skrivprocessen, inte ett substitut för den mer traditionella skrivundervisningen.

En annan forskare som intresserat sig för hur sociala medier och digitala hjälpmedel påverkar skrivprocessen är Anna Greggas Bäckström (2011). Hon har skrivit en avhandling som inriktar sig på att undersöka hur ungdomar skriver på dialekt när de skickar sms. Hennes studie bygger på ett sms-material som är insamlat under år 2006. Greggas Bäckström har sett att sms-språket ligger nära det talade språket i större utsträckning än många andra typer av skrivande. Hon säger att sms-språket placerar sig

mellan talspråk och skriftspråk och detta fenomen benämner hon som *det nya skrivandet* (Greggas Bäckström 2011:21). *Det nya skrivandet* är ett språk som är mer spontant och dialogiskt uppbyggt än det traditionella skriftspråket. Detta framgår inte minst av det sms-material som analyserats för studien (Greggas Bäckström 2011:21). Det visar att flera elever stavar orden som de låter, vilket i många fall är annorlunda emot de skrivkonventioner som finns i svenskan. *Det nya skrivandet* är ett skrivande där det inte finns tid eller ork till att korrigera sin text. Den som skriver på sms-språk tar sig inte tid att korrekturläsa och den som får ett sms bryr sig inte om att det innehåller felstavningar och grammatikfel. För det är så *det nya skrivandet* ser ut (Greggas Bäckström 2011:17f). Det mer traditionella skriftspråket beskrivs av Josephson (1997:117) som bland annat monologiskt, planerat och med en hög substantivkvot.

Språket är i ständig förändring, likaså är därmed stavningen och skrivkonsten. *Det nya skrivandet* som Greggas Bäckström (2011) beskriver är den typ av skrivande som dagens ungdomar skolas in i via digitala hjälpmedel. Det är ett språk som inte följer de traditionella skrivkonventionerna men trots det är det ett språk som merparten av befolkningen nyttjar och förstår. Därmed kanske *det nya skrivandet* snart är det som räknas som standardskriftspråk. Vad det sedan kommer att betyda för användningen av dagens skriftspråk återstår att se.

3. Metod och genomförande

Följande kapitel har fem underrubriker. Första underrubriken förklarar hur och varför den specifika insamlingsmetoden valts samt efter vilka principer materialet till studien samlats in (3.1). I avsnitt 3.2 presenteras studiens informanter och hur de valdes ut. Därefter beskrivs genomförandet av undersökningen (3.3) och dess analysmetoder samt hur transkriberingen av intervjuerna utförts (3.4). I det sista avsnittet behandlas etiska ställningstaganden i samband med studiens genomförande (3.5).

3.1 Insamlingsmetoder

För att samla in relevant material till studien har en kvalitativ forskningsmetod med semistrukturerade intervjuer genomförts enskilt med fyra högstadielärare som undervisar i svenska.

Den kvalitativa och semistrukturerade intervjumetoden har varit lämplig att nyttja i denna undersökning då den tillåter ett relativt öppet samtal med informanten om det givna ämnet (Ahrne & Svensson 2011:40f; Denscombe 2009:234.f). Det betyder att intervjun blir mer lik ett vardagligt samtal som gör att informanten kan känna sig trygg och avslappnad vilket kan vara en förutsättning för att informanten ska ge ärliga svar (Ahrne och Svensson 2011:64).

Den kvalitativa intervjumetoden är även lämplig eftersom undersökningen syftar till att undersöka åsikter, upplevelser och attityder till ett fenomen (Johansson & Svedner 2010:30). Därför är det nödvändigt att kunna samtala fritt om intervjuämnet. En subjektiv tanke är lättare att upptäcka genom ett öppet samtal än genom exempelvis enkäter. En enkät har fasta svarsalternativ och dessutom tillåter inte enkäten att informanten tillägger några åsikter förutom de som enkäten specifikt frågar efter. Det kan göra att värdefull information går förlorad (Ahrne & Svensson 2011:40).

Den kvalitativa intervjumetoden med dess semistrukturerade intervjuer kan som sådan ha flera fördelar i forskningssammanhang. Dock kan det även finnas brister och svårigheter med just intervjuer (Ahrne & Svensson 2011:57). I en intervjusituation där informanten inte känner sig trygg kan det förekomma att oärliga svar ges. Informanten kan känna sig underlägsen i förhållande till den som håller i intervjun och därmed försöka framställa sig i en bättre dager. Det kan dessvärre resultera i oärliga intervjusvar (Ahrne & Svensson 2011:57).

Som intervjuperson kan det vara en god idé att innan genomförandet av intervjun skapa en så trygg atmosfär som möjligt. Att småprata innan intervjun eller att ta en kopp kaffe tillsammans med den som ska intervjuas kan vara en god idé för att båda parter ska slappna av i situationen (Ahrne & Svensson 2011:57f). Informanterna informerades om att de inte var i en bedömningsituation och att de kommer att vara anonyma i denna uppsats och att de därför kan svara sanningsenligt på frågorna utan att någon vet vad just de svarat. Förhoppningsvis gjorde detta samtal att de såg mig som en person som var genuint intresserad av fenomenet och att jag inte sökte ett specifikt svar.

För att skapa trygghet och förståelse för intervjusituationen informerades respondenterna om studiens syfte innan vi träffades vid själva intervjutillfället. De fick i förväg ut ett informationsbrev via mejl (se bilaga1). Där klargjorde jag hur intervjun skulle komma att användas i denna studie. Jag förklarade också vad som förväntades av informanten samt vad informanten kunde förvänta sig av mig. Denna information lämpades att ge ut i förhand eftersom undersökningen inte är en renodlad attitydundersökning (Kvale 2014:172). Intervjun är av både fakta- och informationskaraktär men innehåller också frågor om informantens egna upplevelser och tolkningar. Det betyder att informantens svar kan bli djupare och mer givande om den i förväg vet vilken typ av frågor som kommer att ställas (Kvale 2014:172f).

Semistrukturerade intervjufrågor användes som metod för att informanterna skulle få tala fritt om ämnet utan att vara tvungna att välja mellan fasta svarsalternativ. Den typ av intervju som genomförts tillät även att intervjupersonen ställde följdfrågor som var relevanta i sammanhanget (Denscombe 2009 :234f). Informanterna tilläts även tillägga information och utveckla de svar som hen tyckte var av relevans för sammanhanget. Informanten fick tala fritt om det som hen fann intressant att vidareutveckla. Denna typ av intervju kräver en lyhördhet hos intervjupersonen då intervjun bör styras av informantens eget intresse för ämnet (Kvale 2014:48). Ordningsföljden på intervjufrågorna var även den flexibel då frågorna var oberoende av varandra samtidigt som de tillhörde samma ämne (Denscombe 2009:234).

3.2 Material och urval

Studien bygger på intervjuer av fyra ämneslärare i svenska som är verksamma i högstadiet. Två av informanterna är personer som jag fått tips om ifrån andra

verksamma lärare som tyckte att dessa personer vore lämpliga att intervjua med tanke på det ämne som uppsatsen behandlar. Detta betyder att dessa två personer är handplockade av andra lärare som anser att deras arbete med digitala hjälpmedel ligger i framkant. Detta kan få effekter på både intervjusituationen och resultatet av den. Med tanke på att de lärare som är med i undersökningen på sätt och vis blir representanter för hela lärarkåren kan det vara relevant att ha i åtanke att dessa fyra deltagare endast är fyra av alla Sveriges verksamma lärare. De två lärarna som jag blev tipsad om kan alltså göra att undersökningen får ett resultat som visar att lärare använder digitala hjälpmedel mer än vad andra lärare generellt sätt gör ute på fältet.

De lärare som deltagit i studien är de som vid tillfället för intervjuundersökningen hade tid att ställa upp. Åtta lärare blev tillfrågade att delta i min studie. Fyra av dessa tackade vänligt men bestämt nej på grund av tidsbrist. De hade inte tid att avsätta en halvtimme av sin arbetstid på grund av administrativa sysslor. Det är alltså till stor del sammanträffanden som avgjort vilka lärare som gjort intervjun. Det är två kvinnliga och två manliga lärare som deltagit i studien. Informanterna kommer här att presenteras med fiktiva namn i syfte att skydda deras identitet. Det är inte heller säkert att deras fiktiva namn är representativa för det kön som de tillhör. Respondenterna kommer att kallas Anita, Bernt, Christer och Daniella.

Anita var den första informanten som intervjuades. Hon är 33 år gammal och har arbetat som lärare i snart tio år. På den skola hon jobbar på för närvarande har hon varit i ett och ett halvt år. Dessförinnan jobbade hon på ett antal andra skolor, både som lärare och som rektor. Anita är undervisande lärare i en högstadieskola i ämnena svenska, historia, religion, samhällskunskap och geografi. Tidigare undervisade hon även i svenska som andraspråk men eftersom hon saknar behörighet i det ämnet valde hon att istället fokusera på de ämnen som hon har utbildning inom.

Bernt, som var den andra informanten, är 49 år gammal och har jobbat heltid som lärare i 16 år men har dessförinnan arbetat lite till och från som lärare. När Bernt var färdigutbildad 1997 fanns det inga lediga lärartjänster och därför fick han söka sig till andra yrken under en period innan han till slut hittade en lärartjänst som matchade hans utbildning. Bernt har en lång och gedigen utbildning som ger honom behörighet att arbeta ifrån första klass och upp till högstadiet. I högstadiet har han behörighet i

svenska, svenska som andraspråk, musik, franska, geografi, historia, samhällskunskap, religion och slöjd.

Den tredje informanten, Christer är 51 år och har precis börjar arbeta som lärare efter examen sommaren 2014. Han har dock arbetat som lärare i många år innan han utbildade sig. Han har under sina år som lärare arbetat på ett flertal olika skolor. Han undervisar i svenska men är också undervisande lärare i en förberedelseklass. Vilket betyder att han undervisar i ämnen som matematik och samhällskunskap men i förberedelseklassen är det svenska språket ändå alltid centralt i undervisningen.

Den fjärde och sista informanten heter Daniella. Hon är 27 år gammal och har arbetat som lärare i tre år. Hennes undervisningsämnen är svenska och svenska som andraspråk. Hon är även utbildad lärare i engelska men har själv valt att inte undervisa i det. Hon är egentligen utbildad gymnasielärare men efter att hon provat att arbeta med gymnasieelever i ett år bestämde hon sig för att det är i högstadiet hon egentligen trivs som bäst.

3.3 Genomförande

Genomförandet av samtliga intervjuer började med att vi satte oss ner i ett avskilt rum och samtalande om vardagliga ting och sedan denna studie. När jag ansåg att samtalet började beröra det ämne som uppsatsen behandlar tog jag tillfället i akt att informera om hur intervjun var strukturerad (se intervjuguide som bilaga 2). Innan intervjun tog sin början informerade jag även respondenterna om de rättigheter de har som deltagare i studien. De fick bland annat information om att de när som helst undet intervjun fick avbryta och lämna rummet om de inte längre ville delta. I det informationsbrev (se bilaga 1) som alla informanter fick tilldelat innan intervjun stod det att läsa vidare och mer ingående information om hur intervjun skulle gå till och hur intervjumaterialet sedan skulle komma till att användas i denna uppsats.

När all nödvändig information om forskningsetiska principer diskuterats började jag spela in informanten på min mobiltelefon. I början av intervjun berättade jag att den var indelad i tre olika men sammanhängande teman: bakgrundsinformation, digitala hjälpmedel och läroplanen om digitala hjälpmedel. Sedan lästes första frågan upp och intervjun kunde börja. Efter det lät jag informanten tala fritt om den fråga som ställts tills den kändes uttömd, då ställdes det ytterligare frågor. Vissa av dem var förberedda

sedan tidigare och andra formulerades i stunden. Intervjuinspelningen med Anita blev 17 minuter lång. Efter varje avslutad intervju dokumenterade jag mina intryck av vårt möte. Dessa dokumentationer står att finna här nedan.

Den första informanten, Anita, har jag en relation med. Det faktum att vi kände varandra sedan tidigare och att vi hade tillgång till ett lugnt och avskilt rum gjorde att jag upplevde att informanten kände sig trygg och bekväm i situationen. Att ha en trygg informant är alltid önskvärt och inte minst eftersom det ofta resulterar i att informanten vågar ge ärliga svar på intervjufrågorna (Ahrne och Svensson 2011:64). Anita var redan vid första mejlkontakten om uppsatsen positivt inställd till att delta i intervjun. Under intervjun svarade hon efter bästa förmåga på samtliga frågor och hade flera utläggningar vilka jag uppfattade som genomtänkta och genuina. Intervjun med Anita höll på i 23 minuter.

Den andra informanten Bernt var även han positivt inställd till att delta i studien. Bernt och jag fick direkt en bra kontakt med varandra när vi träffades, vi satte oss ner och pratade en lång stund innan själva intervjun startades. Både för att det var trevligt men också för att jag ville ha en trygg informant som kunde ge mig bra svar under intervjun. Bernt svarade entusiastiskt på samtliga frågor och under hans intervju behövdes inte många följdfrågor. Han pratade fritt om ämnet på ett sätt som gjorde att intervjun mer liknade ett vardagligt samtal. Intervjun tog 30 minuter.

Christer, som var min tredje informant känner jag från lärarutbildningen. När han blev tillfrågad om att delta i en intervju svarade han först nekande på frågan. Han ansåg sig vara en för oerfaren lärare inom svenskämnet. Jag gav honom lite betänketid och samtidigt att detta inte är ett prov. Det är frågor som jag ställer för att jag är genuint nyfiken och intresserad av att studera ett visst fenomen. Efter det samtalet bestämde han sig ändå för att delta. Han besvarade alla frågor med engagemang men han nämnde vid flertalet tillfällen att: ”jag har ju inte så mycket erfarenhet inom ämnet ännu men såhär gör jag i alla fall”. Intervjun blev 15 minuter lång.

Den sista informanten Daniella fick jag tag på genom en kontakt. Daniella har inte lång erfarenhet av yrket men hon gick in för att svara på alla frågor så gott hon kunde. Hon svarade utan tvivel på alla frågor med entusiasm och självförtroende. Hon berättade

innan intervjun startade att hon tycker det är viktigt att man som lärare tar sitt ansvar och ställer upp på intervjuer som denna för att bidra till forskning. Daniellas intervju tog 22 minuter.

3.4 Analysmetoder

En kvalitativ analysmetod har tillämpats för att analysera det insamlade material som består av intervjuer. Efter att intervjuerna genomförts transkriberades de delar av intervjuerna som var mest relevanta i förhållande till forskningsfrågorna. För att låta respondenternas röster komma fram har jag använt mig av citat från varje enskild individ som deltagit. De uttalanden som direkt går att koppla till forskningsfrågorna och de utsagor som kan vara värdefulla för resultat och analys är de som transkriberats.

Transkriberingen är gjord efter den princip och det format som presenteras i Svenssons (2009:272f) avhandling men i en förenklad och reducerad version (se Tabell 1). Svenssons version har fler tecken i sin transkriptionsnyckel då hennes transkribering var mer omfattande och behandlade ett större intervjumaterial än det denna studie grundas på. Svenssons transkriptionsnyckel vill fånga informanternas sätt att uttala ord men också deras talhastighet samt säkerhet/osäkerhet inför de svar som de ger. De tecken som ingår i transkriptionsnyckeln markerar hur långa pauser informanterna gör, om de gör ett ofullständigt yttrande eller om jag uteslutit information som är antingen oviktigt eller av känslig karaktär.

Tabell. 1 Transkriptionsprinciper

<i>Markering av</i>	<i>Tecken</i>
Kortare paus	#
Längre paus	##
Ofullständigt yttrande	+
Uteslutning av känsligt eller för studien irrelevant material	[...]

För övrigt används inte skriftspråksenliga versaler och punktmarkeringar. När jag inflikar en följdfråga markeras det med kursiv stil.

3.5 Etiska ställningstaganden

För att kunna bedriva god och etiskt riktig forskning är det viktigt att vara väl medveten om vilka etiska överväganden man gör och dessutom informera de deltagande informanterna och övriga nyckalpersoner som ingått i studien om dessa överväganden (Vetenskapsrådet:2011). Vid genomförandet av studien följdes Vetenskapsrådets riktlinjer om information-, samtycke, konfidentialitets- och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet:2011).

I praktiken realiserades de allmänna huvudkraven genom att jag dels informerade informanterna skriftligen med ett informationsbrev som informanterna fick ta del av innan datainsamlingen påbörjades (se bilaga 1). I brevet finns en presentation av mig och mina kontaktuppgifter samt min handledares kontaktuppgifter för att informanterna ska ha möjlighet att kontakta oss före och efter intervjun om de har några frågor. I informationsbrevet går det även att läsa om studiens syfte och att all insamlad data kommer att nyttjas endamålsenligt för endast denna studie. Ingen obehörig kommer att få åtkomst till det insamlade intervjumaterialet. Som samtyckeskravet säger kommer informanterna bara att delta om de först givit sitt samtycke eftersom det är frivilligt att delta i studien. Respondenterna gavs information om att de när som helst under intervjun fick avbryta om de skulle önska att inte längre delta. Eftersom anonymiteten är av stor vikt kommer informanterna att omnämnas vid fiktiva namn. Inte heller de skolor som informanterna arbetar vid kommer att nämnas vid sina rätta namn. Dock kommer de som känner informanterna, exempelvis kollegor eller elever, kunna känna igen lärarna genom de beskrivningar som ges av dem. Detta är informanterna medvetna om och de har samtyckt till att delta ändå. Samtliga informanter har skrivit under (se bilaga 1) och därmed givit sitt samtycke till deltagande.

4. Resultat

Inledningsvis i avsnitt 4.1 presenteras hur lärarna ser på Lgr 11:s formuleringar om och krav på skrivträning för eleverna i högstadiet. I avsnitt 4.2 står det att finna i hur stor utsträckning lärarna själva jobbar med digitala hjälpmedel i skrivundervisningen. I avsnitt 4.3 presenteras det hur lärarna upplever att elevernas stavning påverkas av digitala hjälpmedel.

4.1 Svensklärare om Lgr11:s syn på skrivträning

Av informanternas intervju svar går det att utläsa att samtliga tycker att dagens läroplan borde värdesätta och värna om handskrivning som ett hantverk mer än den gör för närvarande. Att det i dagens läroplan inte står att elever i högstadiet ska öva på handskrivning var för informanterna närmast obegripligt och frustrerande. De var alla väl medvetna om att läroplanen säger att elever i högstadiet ska öva på att skriva med dator eller annat digitalt hjälpmedel men inte för hand. Det var ett ämne som diskuterats flertalet gånger mellan kollegor på de högstadieskolor som informanterna jobbar på.

Anitas uppfattning var att anledningen till att läroplanen inte säger att elever i högstadiet ska skriva för hand är för att det är den utveckling som sker i den tid vi lever i. Folk i allmänhet skriver allt mindre för hand och allt mer med hjälp av digitala hjälpmedel som datorer, iPads och mobiltelefoner. Anita menar att läroplanen är en produkt av vår tid. Nedan följer ett citat ur intervjun med Anita som beskriver hennes uppfattning om varför läroplanen inte säger något om handskrivning i högstadiet.

jag tror att det är den allmänna utvecklingen som är nu och tanken kring det men sen kan jag tycka att det är konstigt att man har med det för de yngre åldrarna # sen att det försvinner det tycker jag är väldigt märkligt faktiskt och men som sagt det där är svårt och om tio år kanske vi har en helt annan syn på det ## vi som är lärare idag har också gått i en annan typ av skola ju och vi har med oss våra liksom värderingar och tankar kring det och vi är nog lite rädda ibland också för det kommer mycket nytt inom det digitala ju som man helt plötsligt ska kunna

Bernts uppfattning var att de som gjort läroplanen inte anser att handskrivning är av lika stor relevans idag som det en gång varit. De tycker istället att det finns andra saker i skolan som är av större värde för eleverna att bemästra. Han nämnde också att författarna av läroplanen förmodligen hade glömt bort handskrivningen och därmed inte heller förstår värdet av att kunna skriva och stava med hjälp av papper och penna. Här följer ett citat ur intervjun med Bernt.

jag tror inte de har funderat över konsekvenserna av att vi använder datorer mycket mer och ipads eller över huvud taget digitala hjälpmedel mycket mer och att eleven faktiskt + och att barn idag faktiskt skriver mycket min + eller mindre än man gjorde förr vi skrev ju alltid va # asså jag när jag gick i skolan det fanns ju inget annat så jag är inte helt säker på att skolverket tänkt igenom det

Att stava för hand och att bilda bokstäver är något som Bernt finner relevant av flera anledningar. Han menar att man aldrig kan veta hur samhället ser ut i framtiden och att det inte går att förutspå vad som skulle kunna hända med det svenska systemet eller den svenska freden. Bernt yttrar sig om detta på följande vis.

ja jag tycker ju det för du måste ju + eller du kan alltid hamna i situationer i ditt liv där du måste kunna skriva en lapp du kan ju hamna i ett fångelse i Indien och du inte kan skriva alltså det är ju krisartat # du måste kunna skriva tycker jag du kan alltid rista in eller skriva i sanden alltså eller så va det är helt nödvändigt och om systemet brakar man kan aldrig veta det kan ju faktiskt vara så att allting bara helt plötsligt så blir det krig och då finns det ju ingen möjlighet att kommunicera om du inte kan skriva ## eller tänk så går alla satelliter och då kan vi inte kommunicera alls och det är ju inte jättesmart

Bernt menar alltså att det finns ett värde i att kunna skriva för hand utan hjälp av digitala verktyg med tanke på att de digitala verktygen är en lyx som vi i Sverige ibland tar allt för mycket för givet. Bernt tror att anledningen till att handskrivning inte prioriteras i läroplanen är för att vi idag värdesätter att eleverna kan andra och mer avancerade saker. Mer om detta kommer i följande citat.

Det är nog lite som med matte och en miniräknare # man tänker att varför ska jag räkna i huvudet när man kan slå det på miniräknaren # lite så är det nog med handskrivningen nu att man tänker att varför ska jag kunna stava när datorn gör det åt mig # och idag är informationsflödet så mycket större och eleverna måste kunna så mycket mer och då måste något bortprioriteras och nu var det handskrivningens tur # ja så tror jag men jag håller inte med

Även Christer anser att handskrivning fortfarande har en funktion att fylla som inte digitala verktyg kan konkurrera med. Han tycker som både Anita och Bernt att Skolverket begått ett misstag då de inte skrivit något om att öva handskrivning i högstadiet. Ett citat ur Christers intervju följer nedan.

Skolverket borde komma ut i skolorna oftare och se hur illa eleverna skriver för hand både med handstil och stavning # då kanske de hade sett att det faktiskt behövs mer träning än till sexan

Den fjärde informanten, Daniella är inte lika övertygad om att handskrivning är så viktigt att öva på i högstadiet. Hon menar att handskrivning är en kunskap som är bra att ha men den är i många lägen inte längre nödvändig. Citatet nedan är ett utdrag ur hennes transkriberade intervju.

Jo det är väl bra att kunna skriva en handlepp eller så men allt bli ju mer digitalt nu # till och med när du skriver på kontrakt eller sånt när du köper en telefon och du ska skriva på då skriver man på en surfplatta # alltså man behöver inte ens kunna underteckna med sitt namn på vissa ställen längre så varför ska man äta det i skolan så mycket det tycker jag nog inte behövs ## mina elever får den träning de behöver för att skriva en handlepp eller två # det är jag övertygad om

Avslutningsvis gällande informanternas åsikter om och upplevelser av läroplanens avståndstagande attityd till handskrivning presenteras i detta stycke en konklusion. Anita nämner att de lärare som undervisar idag har gått i en annan skola än den de undervisar i. När de själva gick i grundskolan var inte digitala hjälpmedel ett naturligt inslag i undervisningen och det fanns inte tillgängligt för eleverna på det sätt som det gör idag. Anita menar att det kan vara en anledning till att den äldre lärargenerationen ställer sig mer kritiska till digitalt skrivande. I utdraget från transkriptionen av Bernts intervju står det att läsa att när han gick i skolan fanns det inget annat sätt att skriva på än för hand. Bernts motivering till varför handskrivning bör prioriteras i svenskundervisningen är att eleverna skrev mer förr eftersom de skrev för hand. Även Christer tycker att eleverna bör ägna sig mer åt handskrivning för att inte helt förlora den färdigheten. Den som inte tycker att det är ett problem att eleverna skriver så lite för hand är Daniella. Hon tycker att de får den handskrivningsträning som de behöver. En reflektion med utgångspunkt i informanternas transkriberade intervjuer är att lärare bör överlägga med sig själva och inventera sina åsikter om skrivande och stavning. Kanske är Anita, Bernts och Christers åsikter endast nedärvda kvarlevor från en svunnen skoltid medan Daniella förespråkar det som Greggias Bäckström (2011) kallar för *det nya skrivandet*.

4.2 Lärarnas arbete med digitala hjälpmedel i skrivundervisningen

Samtliga lärare säger att de förespråkar och nyttjar digitala hjälpmedel i sin egen skrivundervisning. Däremot säger alla fyra informanter att de sällan pratar om användningen av digitala hjälpmedel med sina elever. Lärarna anser att eleverna redan är väl insatta i vilka funktioner som finns att nyttja. De flesta av informanternas elever uppskattar att få skriva med hjälp av en dator eller iPad. Anita är en av de som berättar att den skola hon jobbar på arbetar mycket med digitala läromedel. Hennes skola har som strävansmål att helt och hållet slopa fysiska läroböcker. Matte och de naturorienterade ämnena är de enda som fortfarande använder läroböcker i pappersformat. Nedan följer ett citat där Anita berättar om skolans och hennes sätt att jobba med digitala hjälp- och läromedel.

jag skulle säga att de använder digitala hjälpmedel varje lektion någon gång # inte liksom hela tiden men eftersom de har alla sina läroböcker på sin ipad nu så de använder + vi har bara digitala läromedel nu och har plockat bort allt annat *vad beror det på?* ärligt talat så vet jag inte riktigt man bestämde på skolan att man skulle göra den satsningen i vissa ämnen ## sen blev diskussionen att vi skulle satsa på det i alla ämnen # smidighetsgrej var tanken att ha allt samlat på sin ipad # det går att lyssna på texter och så ju

I just skrivundervisningen berättar Bernt, en av de andra informanterna, att flera av hans elever tycker att det är svårt att skriva på sin iPad. Den har inte samma rättstavningsprogram som en dator och vissa hjälpfunktioner som exempelvis ordräknare saknas. Till iPaden finns det inte heller något tangentbord. För ett fåtal eleverna blir det ett hinder och de vill hellre skriva för hand. Följande citat visar på hur Bernt själv använder digitala hjälpmedel under lektionerna och vad han tycker om de hjälpmedel som skolan tillhandahåller.

För mig använder de det varje lektion men på skolan i stort använder de det alldeles för lite # jag tycker att ipaden är underanvänd på skolan har jag märkt sen jag kom hit # jag har ju bara varit här sen i höstas då # sen kan jag tycka att det är en nackdel att skriva på en ipad för det finns inget tangentbord till # och sen använder jag google mycket också google docs # då kan jag smacka upp alla elevers texter samtidigt på min dator och så ser jag hur texten utvecklas när de skriver # det är smidigt och så kan jag gå och hjälpa de som jag ser behöver det

I google docs kan alltså läraren se alla elevers dokument medan de skrivs. På så vis kan läraren direkt se vilka elever som behöver hjälp med sina texter. Bernt berättar också att

det rättstavningsprogram som eleverna använder i google docs inte är funktionellt i vissa situationer. Exempelvis fattas det många ord och rättstavningsprogrammet missar ofta att markera stavfelen. Följande citat visar på vad Bernt tycker om det.

Det är många ord som fattas och sådär men å andra sidan tycker jag på högstadiet är det ganska bra för de ska kunna stava i princip om det rödmarkeras ska de kunna vara säkra på är detta rätt eller är detta fel ## så att jag tycker det är ganska bra att rättstavningsprogrammet inte är så bra för att det lär eleverna saker istället

Alltså är en av Bernts metoder för att få eleverna att reflektera över och bli uppmärksamma på sin egen stavning att inte låta dem använda alla de rättstavningsprogram som finns. Han förväntar sig att elevernas rättstavningsförmåga ska vara så pass god att de själva kan se sina stavfel om det felstavade ordet är understruket.

Informanten Daniella berättar att hon använder digitala hjälpmedel ofta i skrivundervisningen. Hon anser att dessa hjälpmedel är till stor fördel för flera av hennes elever. Speciellt för de som har svårt med handskrivning. För dem är deras dator det som gör att de har en chans att prestera bättre skrivmässigt i skolan. En dator kan också ge dem bättre självförtroende. Det kan vara både positivt och negativt menar Daniella. För med hjälp av datorn tycker sig eleverna alltid stava rätt då de förväntar sig att datorn stavar åt dem. Samma problematik nämner även Bernt vid sin intervju. Daniella vill ändå att eleverna använder skrivprogrammet Word eftersom dess rättstavningsprogram är mer pålitligt än många andra. Om ett rättstavningsprogram inte rättar alla fel kan eleven bli lurad och det kan ge en negativ inverkan på elevernas stavning menar Daniella.

En del rättstavningsprogram alltså typ Pages kan vi säga de har inte så bra rättstavning för ibland stryks ett felstavat ord bara under och sen vet man inte vad som är fel # och sen ibland så säger den inte ens till när eleven stavar fel och hur ska eleven då veta att den ens gjort fel och sen känner den sig lurad av programmet och så blir det ännu mer fel när de skriver

Christer berättar att trots att han gärna arbetar med digitala hjälpmedel förespråkar han ändå att eleverna ska skriva för hand. Under hans lektioner ber han ofta eleverna att stänga ner sina datorer. Mestadels för att han vill bevara den gamla skrivtraditionen men

även för att han tycker om att rätta texter för hand. Han vill inte behöva skriva ut datorskrivna texter för att få rätta för hand. Han vill ha in handskrivna texter som han sedan rättar på traditionellt vis med sin röda bläckpenna. Christer menar att eleverna skrivtränar på sina telefoner, datorer och iPads väldigt ofta ändå fast utanför skoltid. Då tycker han att lektionerna kan ägnas åt sådant som eleverna inte övar på självmant. Trots detta understryker han ändå att han ibland också vill att eleverna skriver på sina datorer eftersom det står i styrdokumentet att de ska öva på det i skolan.

Skriver på sina nallar gör de hela tiden ändå annat var det när en själv gick i skolan då fanns det inget sånt och hade det gjort det så hade det inte varit tal om att använda dem på det viset som ungdomarna gör idag # jag kan nog bli lite bitter ibland och tycka att ungarna ska skriva mer för hand för jag vill ju rätta för hand utan att skriva ut buntvis med papper och skövla regnskog

Informanterna har trots likartade åsikter om skrivundervisning och digitala hjälpmedel ändå vissa åsikter som skiljer dem åt. De två informanter som mest utmärkte sig som motpoler var Christer och Daniella. Daniella är en stor förespråkare av digitala hjälpmedel i skrivundervisningen. Hon tycker att det är bra när datorerna stavar och rättar åt eleverna eftersom det gör deras texter mer korrekta. Hon föredrar också datorskrift eftersom det ger hennes elever en mer likvärdig chans att lyckas. Christers åsikter kan i sammanhanget tyckas vara något bakåtsträvande. Christer vill att hans elever ska skriva mer för hand än på sina datorer, mestadels för att han tycker om den gamla handskrivningstraditionen.

4.3 Så påverkas elevernas stavning av digitala hjälpmedel

Tre av de fyra informanterna berättar i sina intervjuer att de ser förvånansvärt lite skillnad mellan en handskriven och en datorskriven text som eleverna lämnar in. I alla fall när det kommer till stavning. Dock finns det vissa skillnader men de menar att de inte är så stora som man skulle kunna tro. Den av informanterna som utmärker sig och säger att elevernas språk är mycket sämre om de lämnar in en datorskriven text är Christer. Han menar att eleverna överanvänder digitala hjälpmedel och att de skriver allt för talspråkigt när de exempelvis skriver sms eller skickar meddelanden via sociala medier. Detta talspråkiga skriftspråk tycker sig Christer se avspeglas även när de ska skriva uppsatser och likande skolarbete. Det bekymrar honom och det är ännu en anledning till att han fortfarande tycker att eleverna bör skrivträna för hand. Han menar att det handskrivna skriftspråket ännu inte är lika påverkat av det moderna språk som

ungdomen använder via sina digitala verktyg. Följande citat är ett exempel på Christers åsikter om elever och deras talspråkiga uppsatser.

Ungarna de använder ju sina telefoner precis hela tiden # det är ju hopplöst att få dem göra något annat på lektionerna men när de är hos mig vet de allt vad som gäller så de flesta stoppar ändå ner sina telefoner innan de går in i klassrummet # då börjar de skriva lappar och skicka till varandra istället och det är lite kul tycker jag lite som på den gamla goda tiden

Daniella är av en helt annan åsikt än Christer i denna fråga. Daniella säger att eleverna skriver minst lika bra på sitt digitala hjälpmedel som de skriver för hand. Dessutom menar hon att hennes elever i många fall producerar bättre texter om de får använda sitt digitala hjälpmedel.

när de skriver på sina datorer så liksom märker man att de är mer trygga # de känner sig trygga där bakom skärmen det är lite som hemma för dem ## sen tycker jag texterna bli mer utbroderade och de vågar testa lite nytt när de skriver på en dator för de känner sig trygga med att datorn hjälper dem och sen kan de skylla på den om något går tokigt det är ju inte lika lätt att skylla på ett papper

Anita är av ytterligare en uppfattning, hon tror nämligen att eleverna har en nedärvd idé om att en text som skrivs på dator är en slutgiltig produkt. Hon hävdar också att elever som är mer ambitiösa och studiemotiverade är de som väljer papper och penna framför iPad eller dator. På ett digitalt hjälpverktyg bearbetas inte texterna i samma grad som en handskriven gör. Detta tycker sig Anita se på följande vis.

papper och penna använder vi speciellt till den förberedande biten jag är jättenoga med att de skriver för hand med för jag vill inte att de ska tappa den biten # så tankekartor och kladd gör de med papper och penna och de lämnar de in till mig så jag ser hur de skriver # jag tycker inte man får glömma den delen men vissa skriver hellre för hand och faktiskt är det inte någon större skillnad texterna de lämnar in om de skriver för hand eller med sin iPad *vilken typ av elever skriver hellre för hand?* jag skulle säga de som är mer ambitiösa för de ser nyttan med det och att deras texter bli liksom mer genomarbetade om de först skriver med papper och penna ## sen tycker jag att många har lättare att uttrycka sina tankar när de skriver med penna för det blir lätt annars om de skriver på paddan att de vill ha en färdig produkt direkt eller så

Bernt menar att skillnaden på hur elever stavar för hand i jämförelse med en iPad finns men att den är marginell. Han säger att eleverna stavar något bättre när de skriver för hand. Han tycker sig exempelvis se fler tendenser till särkrivning i elevernas datorskrivna texter. Utöver det menar han att elevernas skrivförmåga är bristande i flera avseenden oavsett om de skriver med papper och penna eller på dator. Bernt, som varit lärare sedan 90-talet berättar också att han ser skillnad mellan hur eleverna stavade förr och hur de stavar idag. Dagens elever har mycket sämre stavningsförmåga än eleverna som Bernt hade i början av sin karriär. I citatet nedan berättar Bernt mer om detta.

som ordet brandingengörsknapp # det blir ju rödmarkerat för att datorn inte kan det ordet och då litar inte eleverna på sig själva utan de drar isär ordet och det kan göra mig fullständigt tokig # eftersom jag varit med så länge så ser jag att elever blivit sämre # förr gjorde de inte så

Under intervjun med Bernt leddes samtalet in på elevers användande av sociala medier under lektionstid. För när eleverna har tillgång till digitala hjälpmedel betyder det i många fall att de även kan använda sig av sociala medier under skoltid. Bernt menar att det inte ska förekomma chattande eller nöjessurfande under hans lektioner. Såhär kommenterar Bernt sina elevers användande av sociala medier under skoltid.

ja får jag veta av att de sitter på facebook eller spelar spel på mina lektioner så tar jag telefoner ipads och allt vad det heter för det håller vi inte med på under skoltid

Av avsnittets citat ifrån informanternas transkriberade intervjuer går det att utläsa att lärarna är av olika åsikter gällande digitala hjälpmedels inverkan på elevernas stavning men också deras skrivande i övrigt. Christer, Anita och Bernt verkar vara de som ser flest skillnader mellan en handskrivna text och en digitalt skriven. De tre tycker sig se att de handskrivna texterna blir bättre. De blir mer genomtänkta, innehåller färre stavfel och särkrivningar samt att de blir djupare än de digitalt producerade texterna. Daniella däremot hävdar att hennes elever blir tryggare skribenter om de får ta hjälp av ett digitalt skrivverktyg. Den tryggheten resulterar i att hennes elever skriver bättre texter med fler detaljerade beskrivningar. Dessutom tycker sig Daniella se att eleverna vågar prova på nya skrivstilar och de vågar använda nya ord och ordkombinationer vilket berikar deras texter.

Det faktum att Bernt bestraffar de elever som använder sociala medier under lektionstid med att de inte får använda sitt digitala hjälpverktyg mer kan vara förödande för elevernas skrivande. Enligt Nordmark (2014) finns det de elever som skriver bättre texter om de har tillgång till exempelvis Facebook. Därför kanske Bernts elever inte når upp till sin fulla potential då de inte får använda sociala medier under lektionerna.

5. Diskussion

Mitt intervjumaterial visar att de verksamma svensklärare som varit informanter till denna uppsats är mer eller mindre överens om att handskrivning fortfarande är viktigt trots att Lgr 11 inte säger något om att högstadiel elever ska skriva för hand. Detta går i linje med både Hans Prestos (Språktidningen 2009) och Jan Björklunds (DN 2014) åsikter om handskrivning. De menar att handskrivningen fortfarande har ett egenvärde trots den digitalisering som pågår. Det finns fortfarande situationer där eleverna måste kunna skriva med papper och penna säger Björklund (2014:1). Detsamma säger även min informant Bernt som hävdar att man aldrig kan veta vad framtiden har planerat åt världen. Ett krig eller en liknande katastrof kan tvinga människor att skriva för hand för att kunna kommunicera. Med anledning av det anser Bernt att det fortfarande är nödvändigt med handskrivningsträning i skolan trots att läroplanen inte prioriterar detta. Ett av skolans uppdrag är ändå att förbereda eleverna inför framtiden och när man inte vet vad framtiden har att inbringa anser Bernt att det är nödvändigt att rusta eleverna med olika tekniker för att kommunicera.

Den informant som visade minst reaktion över Lgr 11:s syn på skrivträning var Daniella. Hon är med sina 27 levnadsår den yngsta av informanterna. Hon tycker att hennes elever ska skriva så mycket som möjligt på sina iPads och datorer eftersom det ger flera av dem större möjligheter att producera läsbara texter. Detta skiljer sig markant från Christers åsikter. Han vill att eleverna ska skriva för hand så ofta det går eftersom han vill bevara skrivkonsten. Till saken hör att Christer är den äldsta läraren som blivit intervjuad, han är 51 år gammal. Detta bli intressant i relation till Anitas uttalande om att läroplanen är en produkt av sin tid. För lärarna och deras sätt att undervisa är också en produkt av den tid de är uppväxta i. Anita menar också att många äldre lärare tycker att det är jobbigt att använda digitala hjälpmedel av den anledningen att de känner sig underlägsna gentemot sina elever när det kommer till teknik. Kanske är det därför som den yngsta och den äldsta lärarens uppfattning om digitala hjälpmedel är den som skiljer sig åt mest.

Daniella nämner också under intervjun att hennes elever som har svårt att skriva för hand tycker bättre om att skriva på sitt hjälpverktyg. Detta stämmer överens med Monica Anderssons upplevelser av samma fenomen. Andersson (Mannerheim:2013) har arbetat mycket med elever som har läs- och skrivsvårigheter. Då har hon upplevt att

hjälpverktyget är det som ger den skrivsvaga eleven självförtroende nog att skriva en text. Olle Josephson är av samma uppfattning som både Daniella och Monica Andersson. Han säger att exempelvis datorer är ett hjälpmedel som gör att skrivsvaga elever får en ärlig chans att lyckas under svensklektionerna (Josephson 1997:14). I sammanhanget kan det också nämnas att Anita upplever att hennes starkaste elever hellre skriver med papper och penna vilket är en iakttagelse som är intressant då både Daniella, Andersson och Josephson menar att elever generellt sett själva upplever att deras texter blir bättre om de skrivs på en dator. Det upplever antagligen inte Anitas mest högpresterande elever eftersom de gärna väljer bort sin iPad eller dator.

Att skriva på ett digitalt hjälpmedel har både sina fördelar och nackdelar. Nordmarks forskning (2014) visar att eleverna använder ett till synes dialogiskt och icke genomarbetat språk när de skriver på sin dator eller iPad. Det mina informanter säger om just detta fenomen är att det inte är ett problem i den utsträckning som många tror. Bernt är en av de som säger att eleverna skriver med ett ogenomarbetat språk både när de skriver på dator och när de skriver för hand. Bernts upplevelse är att det inte skiljer sig åt mer än att eleverna gör fler särskrivningar på sin dator än för hand. Domeiji (1997:29f) är en forskare som är av samma uppfattning som Bernt. Han menar att en maskinskriven text inte blir bättre än en handskreven eller vice versa. Också Anita säger att elevernas texter oftast inte skiljer sig så mycket åt oavsett om de är skrivna för hand eller med en dator. Den största skillnaden är att den handskrivna texten är mer bearbetad men det är sällan det verkligen går att genomskåda genom att bara läsa den färdiga texten. Det är snarare en iakttagelse som Anita gjort när hon varit med under elevernas hela skrivprocesser.

Josephson (1997:13) menar att datorer och deras ordbehandlingsprogram öppnar upp för möjligheten att redigera i sitt dokument utan att behöva sudda eller lägga ner möda på att rita pilar och stryka över i texten på det sätt som handskrivna dokument kräver. Datorerna ger eleverna möjlighet att utveckla en texts olika delar samtidigt i samma dokument. Ordbehandlingsprogrammen tillåter en att först skriva exempelvis en inledning för att sedan problemfritt börja skriva på avslutningen utan att inledningen är färdig (Josephson 1997:13). Detta till trots vittnar informanten Anita om att hennes elever ser datorn som ett hjälpmedel där man skriver in sin text som en slutprodukt. Anita menar att hennes elever bearbetar sina texter på ett mer gediget vis om de skriver

med papper och penna. Detta skulle kunna bero på att eleverna inte blivit upplysta om de fördelar som finns med att redigera sin text i datorn. När jag frågade samtliga informanter om hur de pratade om digitala hjälpmedel med sina elever var de överens om att man inte behöver informera dem om hur de kan användas. Informanterna menar att eleverna redan är duktigare på att använda dessa hjälpmedel än vad lärarna själva är. Återigen går det att reflektera över ålders- och generationsaspekten. Det faktum att eleverna vuxit upp i IT-samhället på ett annat sätt än vad lärarna själva gjort kan vara ett hinder i undervisningen. Lärarna själva kan ha bristande kompetens inom just dator- och IT-användning som gör att de inte kan undervisa sina elever i hur de utnyttjar datorns funktioner på bästa sätt i skolan. Därmed nyttjar inte eleverna alla de möjligheter till redigering som ett ordbehandlingsprogram kan erbjuda.

I Nordmarks studie (2014) berättar en av hennes informanter att han koncentrerar sig bättre i skolan när han har tillgång till Facebook (2014:160). I intervjun med Bert fick vi veta att hans elever kan bli förbjudna att använda sin dator eller iPad om de använder sociala medier under skoltid. En reflektion kring detta är att kanske Bernts elever som blir avstängda är sådana som faktiskt koncentrerar sig bättre om de får använda exempelvis Facebook. Datorn som de har tillgång till ska nyttjas som ett hjälpmedel och om Facebook hjälper den enskilda eleven att prestera bättre kanske det blir till stor nackdel för eleven om denne inte får tillgång till sitt skrivverktyg. Kanske är även detta en produkt av det Anita pratade om. Nämligen att äldre lärare ibland känner sig osäkra inför tekniska hjälpmedel om de själva inte riktigt behärskar dessa.

Vetenskapsrådets forskning (2007) vittnar om att eleverna kan göra skillnad på sin stavning och skrivprestationer beroende på vilken text de skriver och i vilket syfte den skrivs (Sofkova Hashemi & Hård af Sererstad 2007:7). En text som skrivs via sociala medier är en text som eleven skriver för att få fram ett meddelande snabbt till en mottagare som talar samma sms-språk som hen själv. Däremot vet eleven att när den ska skriva en text i ett mer formellt syfte, som en uppsats i skolan, kan hen använda ett mer monologiskt och skriftspråkigt sätt att skriva (Sofkova Hashemi & Hård af Sererstad 2007:7). Det min äldsta informant säger om att eleverna skriver sms-språk när de skriver texter på sina datorer kan därför vara en förutfattad mening. Kanske har Christer sett eleverna när de skriver meddelanden till varandra via Facebook eller Instagram och sedan antagit att det är på samma sätt de skriver när de skriver skoltexter. *Det nya*

skrivandet som Greggas Bäckström (2011) talar om karaktäriseras av precis samma sms-språk som vetenskapsrådets studie hänvisar till. I Greggas Bäckströms studie har de däremot bara analyserat sms-texter utan att sätta det i relation till de texter som eleverna skriver i skolan. Därav stödjer inte heller denna studie den tes som Christer har om hur elevernas skrivande påverkas av sociala- och digitala medier.

De forskare vars forskning använts till stomme i denna studie verkar vara till övervägande del överens om att elever idag använder ett annat språk än det standardiserade när de skriver sms eller andra korta meddelanden över sociala medier. Greggas Bäckström (2011) säger att ungdomars skriftspråk är talspråkigt och dialogiskt när de skickar sms och skriver över sociala medier. Däremot säger hon inget om hur deras skriftspråk är när de anstränger sig för att skriva mer formellt. Forskningen verkar generellt sätt inte visa att elevernas språk blir märkbart sämre i skolsammanhang av att de skriver på sina digitala hjälpmedel. Eleverna ser ut att kunna göra skillnad på de olika sätten att skriva och därmed anpassa sin text till sin mottagare. Två av de lärare som intervjuats för min studie var av en annan åsikt än forskarna. De anser att elevernas stavning faktiskt blir sämre när de skriver på en dator eller iPad. En tredje informant sa att stavningen varken blev bättre eller sämre och den fjärde påstod att hennes elever skrev bättre om de skrev på ett digitalt hjälpverktyg. Anledningen till varför forskningen och lärarnas åsikter går isär är oklar men definitivt ett fenomen som kan undersökas vidare.

6. Slutsatser och kommande forskning

I detta avslutande kapitel kommer slutsatser att dras utefter de resultat som uppkommit och diskuterats under uppsatsens gång. I avsnitt 6.1 presenteras slutsatser och i avsnitt 6.2 ges det förslag på hur kommande forskning inom samma ämne kan genomföras för att fördjupa förståelsen för hur digitala hjälpmedel påverkar eller inte påverkar elevers skrivande.

6.1 Slutsatser

Sammanfattningsvis svarade min studie på frågor om hur digitala hjälpmedel påverkar högstadielevs stavning och skrivande. Studien undersökte också hur stor roll handskrivningen har i dagens högstadieskola med tanke på digitaliseringen och att läroplanen inte prioriterar att högstadielever ska öva handskrivning. För att få svar på dessa frågor utfördes fyra intervjuer med fyra olika högstadielärare som undervisar i svenska. De berättade om sina upplevelser av digitala hjälpmedel och dess inverkan på elevernas skrivande. De talade även om hur de själva jobbar med digitala hjälpmedel i skrivundervisningen kontra hur de arbetar med handskrivning.

Med hjälp av denna studies resultat kan slutsatser dras om vilken roll de digitala hjälpmedelna spelar för högstadielevs skrivutveckling. Det visade sig att lärarna upplever att deras elever oftast föredrar att skriva på dator eller iPad framför att skriva med papper och penna vilket oroar lärarna. Resultatet visar också att de digitala hjälpmedel som finns ute på skolorna i vissa avseenden är underanvända i den bemärkelse att alla de hjälpfunktioner som finns inte nyttjas. Detta kan bero på lärares begränsade kunskaper om hur de kan undervisa sina elever om användningen av digitala hjälpmedel i sitt skrivande. Resultatet visar även att lärares uppfattning om hur elevers skriftspråk påverkas av att de skriver på sina digitala hjälpmedel inte stämmer överens med forskares syn på samma fenomen. Lärarna är långt mer oroliga över att digitala hjälpmedel ska få eleverna att skriva dialogiskt och talspråkigt. Forskare säger istället att ungdomar vet när de ska använda ett formellt och när de kan använda ett mer informellt skriftspråk och att det därför inte spelar någon märkbar roll rent språkmässigt om de skriver för hand eller med hjälp av dator eller iPad.

För en språklärare kan det vara väsentligt att ha i åtanke att språk är i ständig förändring och då även skriftspråket. Det är en utveckling som lärare bör vara öppna för istället för att visa motstånd och rädsla. Dock kan det finnas en naturlig förklaring till varför de

äldre lärarna visar ett visst motstånd till digitala hjälpmedel i skrivundervisningen. När den äldre lärargenerationen gick i skolan var det de förra styrdokumenterna som var aktuella, så som Lgr80 eller Lgr69. I de dokumenten står det som bekant att läsa om vikten av handskrivning. I Lgr80 och Lgr69 var det en självklarhet att handskrivning skulle praktiseras i högstadiet. Då var det en lika stor självklarhet som att eleverna idag ska behärska att skriva på en dator eller iPad. Alltså har den äldre generationen lärare blivit inskolade i åsikten om att handskrivning är viktigare än digitalt skrivande. Denna åsikt är därmed en produkt av den tid de vuxit upp i. Likaså är dagens elever en produkt av det samhälle de växer upp i och är en del av. De är en del av det nya IT-samhället och därmed är digitala hjälpmedel ett mer naturligt inslag i vardagen för dem än vad det är för många av dagens verksamma lärare. Det resulterar i sin tur i att eleverna ofta behärskar de digitala hjälpmedlen med större skicklighet än lärarna vilket kan göra många lärare osäkra inför att undervisa om just hantering av digitala hjälpmedel i skrivundervisningen. Detta kan vara förklaringen till varför den yngsta av informanterna ansåg att hennes elever skrev bättre texter om de använde digitala hjälpmedel. För kanske är det så att hon själv är så pass insatt i hur ordbehandlingsprogrammen fungerar att hon kan undervisa sina elever om det. På så sätt får hennes elever tillgång till de hjälpmedel som finns i större utsträckning än de äldre lärarnas elever.

Som lärare är det därför viktigt att inventera sin åsikt ibland och förstå varför man bär på de åsikter man gör. För kanske är den traditionella tanken om skriftspråket på väg att bli förlegad. Med tiden kan då handskrivning bli ett föråldrat sätt att producera text på som allt mer fasas ut ur undervisningen på högstadiet.

6.2 Kommande forskning

För vidare forskning kan denna studie fördjupas genom att göra fler intervjuer med lärare men också intervjuva elever om deras upplevelser av hur deras eget språk påverkas av digitaliseringen i skolan. Vidare kan en fördjupande studie ta fasta på det resultat i denna studie som visar att forskares uppfattning inte stämmer överens med verksamma svensklärares om hur elevers språk påverkas av digitala hjälpmedel.

Referenser

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011). *Handbok i kvalitativa metoder: Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Malmö: Liber.
- Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Domeiji, Richard (1997). Datorn och språkriktigheten. I: Josephsson, Olle (red.) *Svenskan i IT-samhället*. Uppsala: Hallgren och Fallgren. S.29-47.
- Greggas Bäckström, Anna (2011). "Ja bare skriver som e låter": En studie av en grupp Närpesungdomars skriftpraktiker på dialekt med fokus på sms. Umeå: Institutionen för språkstudier.
- Johansson, Bo & Svedner, Olov (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsförlaget.
- Josephson, Olle (1997). Datorerna och svenskan. I: Josephson, Olle (red.) *Svenskan i IT-samhället*. Uppsala: Hallgren & Fallgren. S.7-15.
- Karlsson, Mats (2009). Skrivstilen som havererade. I: *Språktidningen* april (2009). S. 14-19.
- Kvale, Steinar (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Mannerheim, Filippa (2013). *Tidsenliga lärverktyg hjälper dem med läs-och skrivsvårigheter*. Skolverket 2013-01-23 Hämtat 2015-09-20
<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/sa-arbetar-andra/specialpedagogik/tidsenliga-larverktyg-1.189632>
- Nordmark, Marie (2014). *Digitalt skrivande i gymnasieskolans svenskundervisning. En ämnesdidaktisk studie av skrivprocessen*. Örebro: Örebro universitetet.

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Västerås: Edita.

Skolöverstyrelsen (1969). *Läroplan för grundskolan. Allmän del*. Stockholm: Bröderna Lagerström

Skolöverstyrelsen (1980). *Grundläggande språkliga färdigheter. Kommentarmaterial-skriva*. Falköping: Allmänna förlaget.

Svensson, Gudrun (2009). *Diskurspartiklar hos ungdomar i mångspråkiga miljöer i Malmö*. Doctorial Thesies. Lund: Lunds universitet.

Svensson, Anders (2014). Handskrift har blivit som att filea marulk. I: *Dagens Nyheter* (2014-09-04).

Sofkova Hashemi, Sylvana & Hård af Segerstad, Ylva (2007). *Elevers skriftspråkande i skolan och nya medier- Slutrapport från projektet "Att lära sig skriva i IT-samhället"*. Göteborg: Institutionen för lingvistik

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningsled*. Stockholm.

Bilagor

Bilaga 1 informationsbrev

Linnéuniversitetet Växjö

Till dig som är ämneslärare i svenska på [REDACTED]

Mitt namn är Sandra Axelsson och jag studerar vid Linnéuniversitetet i Växjö och håller just nu på med mitt examensarbete inom ämnet *svenska*. Studien är inriktad emot att undersöka hur digitala hjälpmedel påverkar högstadielevs stavningsförmåga. Min handledare heter Sergej Ivanov och är lektor vid Linnéuniversitetet i Växjö.

Min avsikt är att genomföra intervjuer med dig och några andra lärare som undervisar i ämnet svenska, en i taget, för att förstå hur ni upplever sambandet mellan elevs stavningsförmåga och digitala hjälpmedel. Vårt samtal kommer att spelas in som en ljudinspelning. Intervjun genomförs först om du samtycker till denna. Intervjun kommer att ta cirka 30-45 minuter och du har rätt att avbryta ditt deltagande om du så önskar. Sedan sammanställs de olika intervjuerna och jag tittar på vilka likheter och skillnaden jag kan hitta i de svar som kommit fram. Sammanställningarna av intervjusvaren kommer att anonymiseras och sedan användas i mitt examensarbete som slutligen publiceras i DiVA (digitalt vetenskapligt arkiv).

Jag är mycket tacksam över att få ta del av ditt perspektiv. Jag behöver ditt samtycke för att kunna genomföra detta. Därför är jag tacksam om du vill fylla i talongen nedan och lämna tillbaka den till mig. Har du fler frågor så tveka inte på att höra av dig till följande mailadress: sa222ir@student.lnu.se

---

Jag ( ) samtycker till att delta i studien.

Jag ( ) samtycker inte till att delta i studien.

Namn:

Datum:

Bilaga 2 intervjuguide

Intervjuguide

Bakgrundsinformation

Vad heter du?

Hur gammal är du?

Hur länge har du arbetat som lärare?

Hur länge har du arbetat på denna skola?

Undervisar du i några fler ämnen än svenska, i så fall vilket/vilka?

Digitala hjälpmedel i undervisningen

Hur många svensklektioner har en klass per vecka?

Hur många av de lektionerna använder eleverna ett digitalt hjälpmedel?

Hur skulle du beskriva att användningen av digitala hjälpmedel är på er skola?

Hur ofta använder eleverna papper och penna istället för ett digitalt hjälpmedel när de skriver?

Kan du se tendenser till att vissa elever använder digitala hjälpmedel mer än andra?

Vilka är det som brukar använda digitala hjälpmedel mest?

Finns det något egenvärde i handskrivning med tanke på digitaliseringen? (Vad är det värt att skriva för hand när samhället ändå har digitaliserats?)

Finns det något tillfälle då digitala hjälpmedel inte är tillåtna i undervisningen? I sådana fall när och varför?

Finns det något tillfälle eleverna uppmuntras extra mycket till att använda ett digitalt hjälpmedel?

Hur är dina upplevelser av elevernas stavningsförmåga när de skriver på ett digitalt hjälpmedel i jämförelse med att de skriver för hand?

Hur pratar ni om användningen av digitala hjälpmedel och stavning i personalrummet? ("hur går snacket?")

Hur pratar ni med eleverna om användning av digitala hjälpmedel när det kommer till skrivning?

Läroplanen

I Lgr 11 står det inget om att eleverna ska skriva för hand när de går i årskurs 7-9. Det finns bara med ibland kunskapskraven för de lägre årskurserna. Vad kan det bero på tror du? (I syftet står det inget om handskrivning, inte heller i kunskapskraven. I det centrala innehållet nämns det inte för åk 7-9 men för de andra årskurserna.)

I Lgr 80 och Lgr 69 står det uttryckligen att eleverna ska öva sin förmåga att skriva för hand. Varför står det i de äldre läroplanerna men inte i den aktuella, tror du?
Vad kommer att hända med handskrivningen i framtiden tror du?